

Riktlinjer mot våld i nära relationer

Bakgrund

Våld i nära relationer är ett omfattande folkhälsoproblem med stora konsekvenser för individ och samhälle. Våld i nära relationer är mycket ojämnt fördelat och utövat. Vem som helst kan drabbas, men våld i nära relationer består framför allt av mäns våld mot kvinnor och mäns våld mot flickor och pojkar. Våldet finns närvarande i alla grupper i samhället.

Ett av regeringens fyra nationella jämställdhetsmål lyder ”Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.” Region Skåne ska bidra till ökad jämställdhet i samhället, och har undertecknat CEMR:s (Council of European Municipalities and Regions) jämställdhetsdeklaration, som med sina 30 artiklar lägger grunden för Region Skånes jämställdhetsarbete.

Att motverka våld i nära relationer är en naturlig del i hälso- och sjukvårdens och tandvårdens uppdrag. Att främja en god hälsa på lika villkor anges i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) och i tandvårdslagen (1985:125). En korrekt anamnes är en förutsättning för en patientsäker och ändamålsenlig hälso- och sjukvård, därför behöver frågan om våld ställas och relevanta åtgärder behöver vidtas vid våldsutsatthet.

År 2014 utkom Socialstyrelsen med uppdaterade föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:4) om våld i nära relationer, dessa föreskrifter ska följas av all vårdverksamhet. Utöver SOSFS 2014:4 vill Region Skåne med dessa riktlinjer fastslå Region Skånes ambitionsnivå och strategi för att motverka våld i nära relationer. Riktlinjerna omfattar all hälso- och sjukvårdsverksamhet och tandvårdsverksamhet som finansieras av Region Skåne.

Utöver dessa riktlinjer finns ett [handlingsprogram vid misstänkta fall av barn som far illa](#) som beskriver hälso- och sjukvårdens skyldigheter och förväntat agerande för barn som far illa.

Socialstyrelsen har utkommit med kunskapsunderlag som understryker särskilt utsatta grupper samt särskild problematik. Vårdverksamhet finansierad av Region Skåne ska beakta detta i arbetet mot våld i nära relationer. Utsatta i dessa grupper

är drabbade av ökad sårbarhet, försvårade möjligheter att undkomma våldet och/eller stigma som osynliggör våldet. De särskilt utsatta grupper som Socialstyrelsen belyser är:

- Personer utsatta för hedersrelaterat våld
- Våldsutsatta kvinnor med funktionsnedsättning
- Våldsutsatta kvinnor med missbruks- eller beroendeproblem
- Våldsutsatta kvinnor med utländsk bakgrund
- Våldsutsatta äldre kvinnor

Samverkan

Våld i nära relationer är ett komplext område som kräver insatser på bred front från olika huvudmän och organisationer. Region Skåne har undertecknat en [regional överenskommelse om samverkan mot våld i nära relationer](#), där Länsstyrelsen Skåne är samordnande. Där tydliggörs olika huvudmäns ansvar och insatser. Hälso- och sjukvården ska ge en god vård och respektfullt bemötande, dokumentera våld enligt rättsmedicinsk expertis och bistå i kontakten med andra myndigheter och organisationer. Detta arbete ska underbyggas av tydliga rutiner, etablerade kontaktvägar med andra relevanta aktörer och en tillräcklig kompetensnivå. Samverkan behöver ske på så väl regional som lokal nivå.

Definition

Region Skåne utgår från Socialstyrelsens definition: ”Våld i nära relationer är ofta ett mönster av handlingar som kan vara allt ifrån subtila handlingar till grova brott. Mer konkret är det allt ifrån att bli förlöjligad till att utsättas för våldtäkt eller allvarliga hot. Det är ofta kombinationer av fysiskt, sexuellt och psykiskt våld.”

Våld i nära relationer kan delas in kategorierna fysiskt, sexuellt och psykiskt våld. Därutöver kan våldet tas uttryck via frihetskränkningar, materiell och ekonomisk utsatthet samt vanvård och försummelse.

Målsättning

All verksamhet finansierad av Region Skåne ska aktivt motverka våld i nära relationer, så väl förebyggande som genom direkt stöd, för att bidra till ökad patientsäkerhet, folkhälsa och jämställdhet i Skåne

Denna målsättning konkretiseras via fyra delmål som rör olika områden:

Område: Patientmötet

Delmål: Regionala vårdprogram och handlingsprogram inom området våld i nära relationer ska följas för att upptäcka våldsutsatthet och ge ett gott och korrekt stöd efter behov.

Uppföljning: Via tertial- och årsredovisning. Följsamhet till regionala vårdprogram kontrolleras enligt rutin.

Område: Information

Delmål: Information om våld i nära relationer och stödinsatser ska finnas tillgängliga i hälso- och sjukvårdens miljöer.

Uppföljning: Via årsredovisning.

Område: Kompetens

Delmål: Alla medarbetare inom hälso- och sjukvården ska ha tillräcklig kompetens för att kunna följa vårdprogram, handlingsprogram och riktlinjer inom området våld i nära relationer.

Uppföljning: Via tertial- och årsredovisning.

Område: Samordning

Delmål: En hög kvalitet i arbetet mot våld i nära relationer ska säkerställas hos alla vårdgivare genom kravställning, uppföljning och samordning av området.

Uppföljning: Via tertial- och årsredovisning.

Strategi för att motverka våld i nära relationer

Utgångspunkten i vårdens arbete mot våld i nära relationer är ett genuint intresse av att vilja se helheten i det enskilda patientmötet och därför våga fråga om våldsutsatthet. Detta för att på bästa sätt kunna stötta och ge en korrekt behandling. Det börjar alltid med att frågan om våldsutsatthet ställs eller diskuteras. Var även uppmärksam på att våld i nära relationer kan drabba medarbetare. Särskilt utsatta grupper och särskild våldsproblematik ska genomgående belysas i Region Skånes arbete mot våld i nära relationer för att säkerställa att alla får ett fullgott stöd vid våldsutsatthet.

Det ska finnas implementerade rutiner mot hot och våld mot medarbetare. Medarbetare som anmäler eller stöttar våldsutsatta kan själva drabbas av hot och våld av förövaren. Det ska kännas tryggt att som medarbetare anmäla och agera för att stötta våldsutsatta.

För att uppnå den målsättning och de delmål som beskrivs i dessa riktlinjer krävs ett omfattande förbättringsarbete och implementeringsarbete i den patientnära verksamheten samt ett kontinuerligt fokus på området. Att implementeringen bedrivs på ett framgångsrikt sätt ska säkerställas via befintlig styrning genom politiska handlingar, avtal och ansvar i linjeorganisationen samt uppföljning och kontroll enligt etablerade rutiner. Detta ställer ökade krav på uppföljning, en tydligare kravställning och stöd till vårdverksamhet finansierad av Region Skåne. Informationsmaterial, uppföljning, utbildningsmöjligheter och vårdriktlinjer är exempel på samordningsområden som främjar ett effektivt och varaktigt arbete. Resultat och aktivitet på området ska kontinuerligt efterfrågas.